

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudkyň JUDr. Barbary Pořízkové a Mgr. Daniely Zemanové v právní věci **žalobce: P. Č.**, proti **žalované: Městská policie České Budějovice**, se sídlem Jaroslava Haška 1814/2, České Budějovice, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 12. 2. 2013, č. j. 10 Na 3/2013 - 5,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Kasační stížností žalobce (dále jen „stěžovatel“) brojí proti shora označenému usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích (dále jen „krajský soud“), jímž byla zamítnuta jeho žádost o ustanovení zástupce pro řízení před krajským soudem.

Žalobou podanou ke krajskému soudu se stěžovatel domáhal ochrany před nezákonným zásahem spočívajícím v pokynu žalované k neprodlenému opuštění prostor Akademické knihovny v Českých Budějovicích. Současně stěžovatel požádal o ustanovení zástupce pro řízení o podané žalobě.

Krajský soud v napadeném usnesení konstatoval, že stěžovatel svoji žádost o ustanovení zástupce odůvodnil naprostým nedostatkem prostředků, které doložil vlastním čestným prohlášením, kde uvedl, že *jeho způsobilost zcizovat je nenarušena, je plně invalidní a tvrdí výši zdanitelných příjmů přes tři tisíce korun měsíčně*. Za účelem zjištění majetkových a výdělkových poměrů důležitých pro posouzení žádosti stěžovatele o ustanovení zástupce jej soud vyzval k vyplnění a předložení formuláře vzor 060 dle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“). Výzva byla stěžovateli doručena dne 4. 2. 2013, lhůta pro podání formuláře uplynula dnem 11. 2. 2013.

Během stanovené lhůty ani ke dni rozhodování stěžovatel požadovaný formulář soudu nedodal.

Dle názoru soudu stěžovatel evidentně neunesl své důkazní břemeno, které spolu s břemenem tvrzení patří mezi povinnosti žadatele o osvobození od soudního poplatku, a jsou tak obě atributem předpokladu úspěšnosti takové žádosti. V případě stěžovatele se jedná o spor vyvolaný jeho zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Takový spor má právo stěžovatel vést, avšak není důvod, aby náklady těchto sporů, které jinak hradí každý žalobce sám, pravidelně nesl stát formou osvobození od soudních poplatků.

Rovněž byly zohledněny informace, které jsou soudu známy z ostatních sporů vedených stěžovatelem, a proto nelze přehlédnout, že kverulační, zjevně šikanózní či dokonce pracovní kapacitu orgánů veřejné moci z různých důvodů cíleně paralyzující výkon tohoto práva může mít významné negativní důsledky, které za určitých okolností mohou popřít dokonce i smysl těchto sporů. Krajský soud se ztotožňuje s názorem Nejvyššího správního soudu (rozsudek NSS ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011-66) a shodně se domnívá, že právě toto výjimečné odepření práva na osvobození od soudních poplatků, jež je předpokladem vyhovění žádosti o ustanovení zástupce, může napomoci regulaci nadužívání práva na vedení těchto sporů.

V kasační stížnosti stěžovatel tvrdí, že mu soud zaslal příslušný formulář bez odůvodnění. Nesouhlasí s tím, že je mu vnucováno prokázat každou okolnost, která soudu přijde na mysl. Má za to, že když se soud ztotožňuje s výkladem v nějakém judikátu, tak to má odůvodnit. Krajský soud dle stěžovatele zastává ryze diskriminační postoj, jestliže dává najevo, že chudí lidé nemají tu nesvobodnou vymoženost právního státu, že se dostanou k soudu bez poplatku. Ani krajský soud ani Nejvyšší správní soud nemají pravomoc vynášet psychologická či psychiatrická stanoviska. Hodnocení soudu, že předmětná žaloba je svou povahou sporem vyvolaným stěžovatelovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí, jsou dle jeho názoru pouhým opisováním jiných judikátů bez jakéhokoli rozmyslu.

Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána osobou k tomu oprávněnou, je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, důvody kasační stížnosti odpovídají důvodům podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Zdejší soud přezkoumal napadené usnesení krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, zkoumal při tom, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud jen krátce zmiňuje, že netrval na zaplacení soudního poplatku a povinném zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti. Trvání na těchto požadavcích by totiž značilo jen řetězení téhož problému, jelikož předmětem přezkumu je usnesení krajského soudu o zamítnutí žádosti o ustanovení zástupce. K danému srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, a ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77 (všechna zde citovaná rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz).

pokračování

Zdejší soud souhlasí s názorem krajského soudu v té otázce, že stěžovatel neunesl důkazní břemeno ve vztahu k uplatněné žádosti o ustanovení zástupce, jelikož Nejvyšší správní soud již v usnesení ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50, publikovaném pod č. 537/2005 Sb. NSS, vyslovil, že „*povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje.*“ (srov. obdobně např. rozsudek ze dne 3. 8. 2011, č. j. 2 Afs 36/2011 – 81). Soud tedy z vlastní iniciativy zpravidla nezjišťuje podrobnosti o majetkových poměrech žadatele. Hodnotí především informace, které mu žadatel sám sdělí, popř. jej vyzve, aby potřebné skutečnosti doplnil a vysvětlil nesoulad mezi nimi (srov. rozsudek ze dne 31. 5. 2011, č. j. 8 Afs 50/2010 – 91).

Krajský soud však založil své rozhodnutí zejména na posouzení procesního postupu, jakým stěžovatel dané řízení vede.

Zdejší soud se plně ztotožnil se závěrem a odůvodněním krajského soudu, že povaha sporu vedeného před krajským soudem nesla znaky svévolného vedení „sporu pro spor“. V případě, že je takový postup okolnostmi konkrétní věci řádně odůvodněn, je na místě osvobození od soudních poplatků nepřiznat, a následně ani neustanovit zástupce pro žalobní řízení.

Při posuzování věci lze odkázat na stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 204/2009, podle kterého „*v této souvislosti je třeba vzít v úvahu účel právní úpravy soudních poplatků, od něž se odvíjejí i způsoby určení jeho výše v jednotlivých případech. Obecně uznávaným účelem (funkcí) soudních poplatků je zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví (fiskální funkce), omezovat podávání některých neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů na zahájení soudních řízení (regulační funkce) a působit na to, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti (motivační funkce) – srov. např. důvodovou zprávu k zákonu č. 549/1991 Sb. nebo nálezy Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 2432/08.*“ S ohledem na tyto jednotlivé funkce soudních poplatků dochází zdejší soud k závěru, že je důležité nejen chránit zájmy účastníka řízení, který se domáhá svých práv soudní cestou, ale zároveň zajistit, aby si účastník řádně uvědomoval důležitost předmětného řízení a byl si zřetelně vědom okolností, které jeho řízení doprovázejí. Proto při posuzování osvobození od soudních poplatků soud musí kromě majetkové situace žadatele posoudit i procesní postup, jakým účastník dané řízení vede (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 8. 2012, č. j. 2 As 113/2012 – 12).

Jak již zdejší soud konstatoval např. v rozsudku ze dne 28. 6. 2013, č. j. 5 As 43/2013 – 11, zneužívání dobrodiní osvobození od soudních poplatků je nepochybně důvodem způsobilým legitimizovat odklon od dosavadní rozhodovací praxe. Má-li soud v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele, musí se v rámci tohoto postupu zabývat i otázkou, jak již bylo naznačeno, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem. Jakkoliv § 36 odst. 3 s. ř. s. oproti § 138 odst. 1 o. s. ř., ve znění pozdějších předpisů, výslovně nereprobuje osvobození účastníka řízení od povinnosti platit soudní poplatek v případě

„svévolného uplatňování práva“, úvaha v naznačeném smyslu musí být imanentní součástí posouzení specifických okolností žádosti a individuálních poměrů žadatele a uplatní se tedy i v soudním řízení správním. Opačný závěr by byl v přímém rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení nemohl pouze pro svou nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu. Usnesení, kterým soud nevyhoví žádosti o osvobození od soudních poplatků v případě evidentního zneužívání práva na přístup k soudu, nemůže být s posledně jmenovaným právem účastníka řízení v rozporu (srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91).

Krajský soud se při závěru o šikanózním výkonu práva přidržel okolností stávajícího případu a dále zhodnotil postup stěžovatele v povahou obdobných sporech. Zdůraznil, že se jedná o spory vyvolané stěžovatelovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Konstatoval, že stěžovatel má právo takové spory vést, avšak není důvod, aby náklady těchto sporů nesl stát. Výjimečné odepření práva na osvobození od soudních poplatků může napomoci regulaci nadužívaná práva na vedení těchto sporů.

Krajský soud po zhodnocení konkrétních okolností v projednávané věci řádně zdůvodnil, proč na základě šikanózního výkonu práva ze strany stěžovatele přistoupil k odepření práva na osvobození od soudních poplatků, jakožto předpokladu k následnému neustanovení zástupce. Tento postup je nutno hodnotit jako správný. Z napadeného usnesení rovněž vyplývá, že se soud držel ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího správního soudu. Námitky stěžovatele, že se jedná např. o opisování jiných judikátů zcela bez rozmyslu, popř. že soud fabuluje závěry vyslovené v judikatuře zdejšího soudu, jsou zcela účelové a nedůvodné.

Nejvyšší správní soud ze všech shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, proto ji dle § 110 odst. 1, věty poslední, s. ř. s. zamítl. O věci přitom rozhodl bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 s. ř. s., dle kterého o kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1, větu první, s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s., dle kterých nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel v soudním řízení úspěch neměl, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované, která by jinak měla právo na náhradu nákladů řízení, nevznikly v řízení o kasační stížnosti žádné náklady.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 5. prosince 2013

JUDr. Radan Malík
předseda senátu